అవ్వయేదీ?

పసివాడికేమి తెలుసును జీవిత రహస్యం!

'అవ్వ యేదీ? ఎక్కడికి వెళ్ళింది? చెప్పవూ నాన్నా....' అని అడుగుతాడు నాలుగేళ్ళ కొడుకు.

ఏమిటి చెప్పాలో తెలియక నిలువుకళ్ళతో చూస్తూ నిట్టూర్పు విడుస్తాడు వెంకట్రావు. భర్త మొహం చూడలేక వెంకటలక్ష్మి మొహం గోడవైపు తిప్పుకుని ముక్కు ఎగపీలుస్తూంది. ఏడేళ్ళది పెద్ద కుతురు తమ్ముడికన్నా మెత్తని మనసుది. తండ్రివేపు చూస్తూ నోట మాటలేక కళ్ళప్పగించి నిల్చుండిపోయింది పంచకింద. పంచలో తొట్టిలో పడుకున్న పాప కెవ్వున ఏడిచింది.

* * *

'ఏమండీ! లేవండీ!....'

....

'ఏమండీ! నా ఒంట్లో బాగా లేదండీ! లేవండీ త్వరగా....'

'ఊ....' అని మూలిగాడు. త్రుళ్ళిపడి లేచాడు. ఎలెక్ట్రిక్ లైటు గగ్గున కొట్టింది కళ్ళకి.... 'ఏం. ఏమిటా గాభరా' అని కొంచెం విసుగ్గా అన్నాడు రోహిణీనందనం.

'కార్పొరేషన్ ఆస్పత్రికి వెళ్ళి నర్సుని తీసుకురావాలండీ!' అని చిన్న మూలుగుతో అన్నది శ్రీదేవి.

దిగ్గున లేచాడు. కళ్ళు నులుముకుని వాచ్ చూశాడు. 'మూడు గంటలైంది. వెళ్ళాలా?' అని గట్టిగా అడిగాడు.

'మరేం చెయ్యను. వెళ్ళాలి. నాకేమిటో ఒళ్ళు కిందికి దిగిపోతూన్నట్టుందండీ!' అని అలాగే గోడకానుకుని కళ్ళు మూసుకున్నది శ్రీదేవి.

ప్రక్క భాగంలో మెరుపు మెరిసినట్టు దీపం వెలిగింది. పంచలో పడుకున్న అవ్వ చరచరా కిటికీ దగ్గరకు వచ్చి 'ఏమిటమ్మా శ్రీదేవీ! ఎలా ఉంది ఒంట్లో?' అని ఆప్యాయంగా అడిగింది.

'అమ్మయ్య! అవ్వగారు లేచి వచ్చారు. నా ప్రాణాలు లేచివచ్చినట్టుంది' అని శ్రీదేవి అవ్వను చూసి బలవంతపు నవ్వుతో 'ఏమీ లేదు మంత్రసానికోసం ఆయన వెళ్తారు. పాపం మీరెందుకు లేచివచ్చారు?' అని మెల్లగా అన్నది శ్రీదేవి.

'నేననుకుంటూనే ఉన్నాను. ఇవాళో రేపో పురుడు వస్తుందని; నిద్రపోతున్నాననుకున్నావా వెర్రిపిల్లా! నా ప్రాణాలన్నీ నీమీదే ఉన్నాయి.' అని అంటూ లోపలికి వచ్చింది. చొక్కా తొడుక్కుని బయల్దేరడానికి సిద్ధంగా ఉన్న రోహిణీనందనాన్ని చూసి—

'బాయనా! ఇంటిదగ్గర ఉండు. నేను గబగబా వెళ్ళి ఈ వీధికొసన వున్న నర్సుని తీసుకొనివస్తా. మా కోడలు పురిటికి అదే వచ్చింది. తల్లిలాగ చూసుకుంటుంది. ఈమాత్రందానికి కార్పొరేషనూ గీర్పొరేషనూ ఎందుకు?'

అని గబగబా వీధికొసకు వెళ్ళి నర్సుని తీసుకొనివచ్చింది.

ఇంతలో నాలుగు భాగాల ఆడంగులంతా లేచి శ్రీదేవి వున్న గది దగ్గరకు వచ్చారు. నర్సు నిండు చూలాలిని చూసి దగ్గరగా వెళ్ళి 'ఏమిటమ్మా! ఇంత గాభరాపడుతున్నావ్! ఇది నాలుగో కానుపట! అవ్వగారు చెప్పారు దారిలో.' నర్సు మాటలకు

యామిజాల పద్మనాభస్వామి

శ్రీదేవి చెక్కిళ్ళమీద సిగ్గు, సిగ్గుతో చిన్న నవ్వూ మొలిచాయి. ఆడవాళ్ళంతా ఇటూ అటూ తప్పుకున్నారు. అవ్వ సరాసరి పెరట్లోకి వెళ్ళి స్నానాల గది తాళంతీసి నీళ్ళపొయ్యి అంటించివచ్చింది. నర్సుని చూసి—

'పంకజం! జాగ్రత్త....ఏం కావాలి?' అని ఒక ఇల్లాల్ని చూసి 'రాజ్యలక్ష్మీ! నువ్వు వెళ్ళి ఆ నీళ్ళపొయ్యి చూస్తూవుండు. విసనకర్ర అక్కడే వుంది.' అని పని పురమాయించింది. కిమ్మనకుండా రాజ్యలక్ష్మి నీళ్ళపొయ్యి కాపలాకి వెళ్ళిపోయింది.

'ఏమి మగపిల్లవాడేనా? నేననుకున్నాను మొన్న నీ కడుపువాటం చూసి. ముత్తయిదువ గట్టిదానవే. వరసగా కొడుకుల్నే కంటున్నావు.' అని చెయ్యవలసిన పనులన్నీ వెంటనే చేస్తూ ఎక్కడ చూసినా విశ్వరూపంలాగా అవ్వ కనిపిస్తూంది. అందరిలోనా అవ్వ కంఠమే ఖంగున వినిపిస్తూంది.

నర్సు శిశువుకి బొడ్డు కోసి, నీళ్ళుపోసి పొత్తిళ్ళలో పడుకోబెట్టింది. శ్రీదేవి నీరసంగా నవ్వి ప్రక్కలో వున్న శిశువును చూసి 'పంకజం! అవ్వగారి కాలిధూళి పిల్ల

వాడి నోనట పెట్టవమ్మా!' అని అన్నది. పంకజం అలాగే చేసింది వెంటనే.

అలా పది నిమిషాల్లో పురి తతంగం అయిపోయింది. అవ్వ చేతిచలవ అలాటిదీ అని అక్కడ వున్న ఆడవాళ్ళు త నివాసాలకు వెళ్ళిపోయారు. అయిదు ని షాలలో అవ్వ కాఫీ తయారుచేసి యిచ్చింది శ్రీదేవి మెల్లమెల్లగా గుటకలువేస్తూ 'అవ్వగారూ! కాఫీ అమృతంలాగే వుంది.' అని గ్లాసు కింద పెట్టింది.

'సరిలే నీ పొగడ్తకేంగాని ఒంట్లో చలాగ్గా వుందా?'

'ఆహా! మీ దయవల్ల నా బరు తీరింది. మీ మేలు ఈ జన్మలో మరిచిపోను.'

'సరేగాని ఇక పథ్యంగా ఉంట వుండు.' అన్నది అవ్వ.

'ఊఁ' అన్నది చిరుసిగ్గుతో తల కాస్త వంచి శ్రీదేవి.

అవ్వగారు ప్రక్కనుంచే చాల అరవై మంది తోడు. అందరూ అదే మా. 'నేను మళ్ళీ సాయంకాలం వస్తానమ్మా ఇదిగో ఈ అరకు. ఇప్పుడూ, మధ్యాహ్నం సాయంకాలం సరిమోతాదులో వేసుకో.... అన్నది పంకజం. 'అఁ....అదంతా నేను చూసుకుంటానులే. నువ్వు వెళ్ళు. సాయంకాలం మాత్రం ఒక మారు వచ్చి బాలెంతరాల్ని ఓ మారు చూసి మరీ వెళ్ళు!' అని అవ్వ అనగా 'అలాగే!' అని నర్సు వెళ్ళిపోయింది.

రోహిణీనందనం ఆ ఇంటి ఒక భాగంలో అద్దెకి వుంటున్నాడు. వచ్చి ఎంతోకాలం కాలేదు. అవ్వ కూడా ఆ ప్రక్క భాగంలో కొడుకుతో వుంటూంది. కొడుకూ కోడలూ ఉద్యోగాలు చేస్తున్నారు. ఈ రెండు కుటుంబాలకూ ఏలాటి సంబంధమూ లేదు. భాష కూడా ఒకటి కాదు. అయితేనేమి అవ్వ స్వభావం అందరికీ సమం....

'మరి, దేవీ! నేను వస్తాను. మా యింట వంట నేను చెయ్యనక్కరలేదు, నీకు తెలుసు. గడియలో వంట చేసిపెట్టుతాను. స్నానంచేసి వస్తా. పాపం! ఆయన చెయ్యి కాల్చుకోవడమేమిటి?' అని తన భాగానికి వెళ్ళి అలా కొళాయి దగ్గరే స్నానంచేసి వచ్చింది అవ్వ.

'అవ్వగారూ! మీరు రాత్రిని చేస్తున్నది చాలదా? ఎందుకు శ్రమ! నేనేదో ఇంత వండిపెడతా. తెలుసుగా!' అన్నాడు రోహిణీనందనం.

'బాగుంది. చాలా బాగుంది. ఇరుగూ పొరుగూ అని ఎందుకంటారు. నువ్వేమీ బాధపడకు. నేను మా ఇంట ఏమీ చెయ్యనక్కరలేదు. పచ్చిపురుటాలు ఇంట్లో ఉండగా ఈ పిల్లలతో మగాడివి వంటావార్పూ చేస్తూ అవస్థపడుతూవుంటే చూస్తూ ఊరుకునేదా? చెప్పినట్టు వినండి. శ్రీదేవి తలమీద ఆ ముంతెడు నీళ్ళు పోసి, నట్టింట్లో ఉయ్యాల వేసి వాణ్ణి పడుకోబెట్టేదాకా ఏదో నాకు చేతనైనది యింత చేసిపెట్టుతూవుంటాను.' అని తన యింటిలో తాను చెయ్యవలసే చిన్న చిన్న పనులు చేసివచ్చి వంటచేసి నట్టింట పెట్టివెళ్ళింది.

అలాగే చెయ్యి సర్దుకుంటూ బాలెంతరాలికీ, పసివాడికీ చెయ్యవలసే సంరక్షణ చేస్తూ రెండుపూటలా యింత వండిపెట్టుతూ నర్సుని తీసుకొనివచ్చి పురుటావిడని పరీక్ష చేయిస్తూ, పిల్లల సంరక్షణచేస్తూ ఎక్కడ చూసినా తానే అయి అవ్వ నిజంగా తల్లిలాగే రోహిణీనందనం యింటిని దిద్దుతూంది.

ఆ రోజు పదకొండు రోజుల నీళ్ళు. స్వయంగా అక్కడికీ, ఇక్కడికీ వెళ్ళి ఆ ఆకులూ, ఈ ఆకులూ తెచ్చి సూర్యోదయం కాకముందే రెండు డేగిసాల నీళ్ళు కళపెళా మరిగించింది అవ్వ. పురుటికందుకి ముందుగా నర్సుని పిలిచి నీళ్ళుపోయించి శ్రీరామరక్ష! అని నీళ్ల చుట్టూ తిప్పి తొట్టిలో పడుకోపెట్టింది. తరువాత పురుటాలికి నీళ్ళుపోసి పొడిబట్టలు కట్టించింది. పురోహితుణ్ణి తానే తీసుకొనివచ్చి శుద్ధిపుణ్యాహవాచనం చేయించి ఇంటిలో మామిడాకు నీళ్ళు ఆయనచేత జల్లించింది. రోహిణీనందనం, భార్యా పీటలమీంచి లేచి ముందుగా అవ్వ పాదాలకు దండం పెట్టారు. చంటివాణ్ణి తానే ఎత్తుకొని వెళ్ళి ఉయ్యాలలో పడుకోబెట్టింది. పంకజానికీ, పురోహితుడికీ కానుక, సంభావనా యిప్పించి పంపించింది.

'మా అమ్మ లేని వెల్తి నాకు కనిపించకుండా తల్లిలాగా మీరు సంరక్షణ చేశారు. ఈ పూట మా యింట భోజనం చేసివెళ్ళాలి మీరు.' అని శ్రీదేవి అన్నది.

'బాగున్నది నీ మాట. అప్పు తీరుస్తున్నావా! చాల్లే. ఎంత చోద్యం దేవీ! ఇరుగూ పొరుగూ అని ఎందుకంటారు? ఇలాటి మాటలాడకు. వస్తాను. మావాటికి వండిపెట్టాలి. కోడలుపిల్ల ఇంటికి రాదు.' అని అవ్వ వెళ్ళిపోయింది.

ఆ ఇల్లు ఒక రాజప్రాసాదమంత ఉంటుంది. విశాలమైన ఆవరణ. ఆవరణలో నాలుగైదు చిన్నచిన్న ఇళ్ళు. అన్నింటిలోనూ అన్ని సదుపాయాలూ అమరివున్నాయి.కన్నడిగులు, అరవలు, తెలుగువాళ్ళు, మళయాళీలూ ఆ ఇళ్ళలో అద్దెకు వుంటూన్నారు. ఒక భాగంలో అవ్వ కుటుంబం వుంటూంది. ఒక భాగంలో రోహిణీనందనం వుంటున్నాడు. ఈ భాగాలు రెండూ మరీ దగ్గరగా వున్నాయి. అవ్వకి అన్ని భాషలూ వచ్చు. ఏ భాగంలో వున్న వాళ్ళతో ఆ భాష మాటాడుతుంది. 'తమ మాతృభాష అవ్వకి రాదుకదా! మనకంటేనూ బాగా మాటాడుతుందే!' అని వాళ్ళు విస్తుపోతారు.

ఆవేళ పొద్దుట తొమ్మిదిగంటల సమయం. అరవవాళ్ళ భాగంలోంచి ఆ భాగం ఇల్లాలు గొంతు గట్టిగా వినిపిస్తూంది. పొయ్యిమీద ఉడుకుతూన్న అన్నం గిన్నె కోడలికి అప్పగించి అవ్వ గబగబా వాళ్ళింటికి వెళ్ళి—

'మీనాక్షీ! నోరూవాయీ లేని ఆ పసివాళ్ళ మీద ఎందుకలా అధికారం చేస్తున్నావూ? ఏమిటో అని ఇంతసేపూ ఊరుకున్నాను.' అని 'ఏమిట్రా నాయనా!' అని ఏడుస్తూన్న కుర్రవాళ్ళనిద్దర్నీ దగ్గరగా తీసుకున్నది.

"ఏమిటేమిటి అవ్వగారూ! తినేస్తున్నారు పీళ్ళు. పిల్లలు కారు. పిశాచాలు —" అని విసుగ్గా అన్నది మీనాక్షి.

"ఎంత మాటన్నావు! తప్పు తప్పు. పిల్లలు దేవుడితో సమానం. ఇలాగెప్పుడూ ఇటుపై అనకు. ఇంతకూ ఎందుకీ రచ్చ?" అని అవ్వ పిల్లల తల నిమురుతూ అన్నది. ఆ కుర్రవాళ్ళిద్దరూ అవ్వ వెనకకు వచ్చి బితుకూ బితుకూమని వాళ్ళ అమ్మని చూస్తూ నిల్చున్నారు.

"వాళ్ళకి ఇంగ్లీషు పుస్తకాలు కావాలట! వాళ్ళ నాన్నగారు పొద్దుట వెళ్ళితే మళ్ళీ రాక అర్ధరాత్రికే. మీకు తెలుసు. ఇవాళ వారితో చెప్పి ఎలాగైనా రేపు కొనిపిస్తాను అన్నాను అవ్వగారూ! అలా కాదట! ఇప్పుడే కొనియివ్వాలట. ఇల్లు యిలా వదిలేసి బజారు కెలా వెళ్ళేదీ? చంటిపిల్లల్ని ఇద్దర్నీ ఎవరి కప్పజెప్పేదీ?" అని విసురుగా అన్నది

మీనాక్షి.

"ఓస్ ఇంతేనా? రండిరా ; యనా నేను కొని యిస్తాను. దీనికింద రాద్ధా ంతమెందుకు మీనా!" అని అవ్వ ఆ యిద్దరికీ గాబా తలలు దువ్వి మడతబట్టలు వేసి మొగా కి పౌడరద్ది తీరుగా తిలకాలు దిద్ది బుగ్గలు ప ద్దాడింది.

"మీనాక్షీ! రామలక్ష్మణుల్లా గా ఉన్న పిల్లల్ని చూడు. పిశాచాలన వ్. ఇక యెప్పుడూ అలాగనకేం? అం నామీద ఒట్టు. రండి చిట్టిబాబులూ!" ని యిద్దర్నీ చెరోకవైపు ఉంచుకుని గడప టింది.

"రెండురూపాయ లవుతా ట అవ్వ గారూ!" అన్నది గడపలోకి వ చ్చి మీనాక్షి.

"ఆ....తరువాత చూసుకుంద ములే" అని వడుము తడుముకుంటూ యిద్దరి చే తులూ పట్టుకుని పుస్తకాల అంగడికి వెళ్ళి ళ్ళకి కావల సిన పుస్తకాలు అడిగి కొని బడికి అప్పగించి వచ్చింది అవ్వ. అంతవర కూ వీధి తలుపుకి ఆనుకుని బిత్తరపో యి చూస్తూ నిల్చుంది బొమ్మలాగా మీనా . "ఏమి టలా చూస్తావు. ఇంటి పని చూసుకో. చిట్టిబాబుల్ని బడికి అప్పగించి వచ్చాను. పదిగంటలు కాగానే కేకవె య్యి. నే వచ్చి వాళ్ళకి అన్నం పొట్లాలూ, మంచినీళ్లూ పట్టుకుని వెళ్తాను. సొమ్ము తరువాత ఇద్దువు గాని" అంటూ అవ్వ తన భ గానికి వెళ్ళి పోయింది.

"పనిమనిషి రాలేదత్తా! అట్లు ఏమి చెయ్యాలి?" అని సన్న సన్నగా అన్నది కోడలు మొగానికి పౌడరు ద్దుకుంటూ నిలువుటద్దాని కెదురుగా నిల్చుని.

"అంట్లకోసం నువ్వు బెంగపెట్టుకోకు కోడలుపిల్లా! గడియలో తోమేస్తాను. నువ్వు త్వరగా ఆఫీసుకు వెళ్ళు. బస్సు వచ్చే వేళయింది" అని అవ్వ ధైర్యంగా గంభీరంగా అన్న మాటలు కొళాయి దగ్గర నీళ్ళు పట్టుకుంటున్న కామాక్షమ్మ ని ముక్కు మీద వేలు వేసుకున్నది. కోడలు ముస్తాబు చేసుకుని వన్నె చిన్నెల 'పర్సు' విలాసంగా కుడిచేతా, బర్మా గొడుగు ఎడమచేతా పట్టుకుని ఎత్తుమడమల మెత్తనిచెప్పు లు ఒయ్యారంగా ధరించి మత్తపారావతంగనలాగా మెత్త మెత్తగా నడుస్తూ బస్సుకి వెళ్ళిపోయింది.

అవ్వ వంట సామాను నూతి చప్టామీదికి

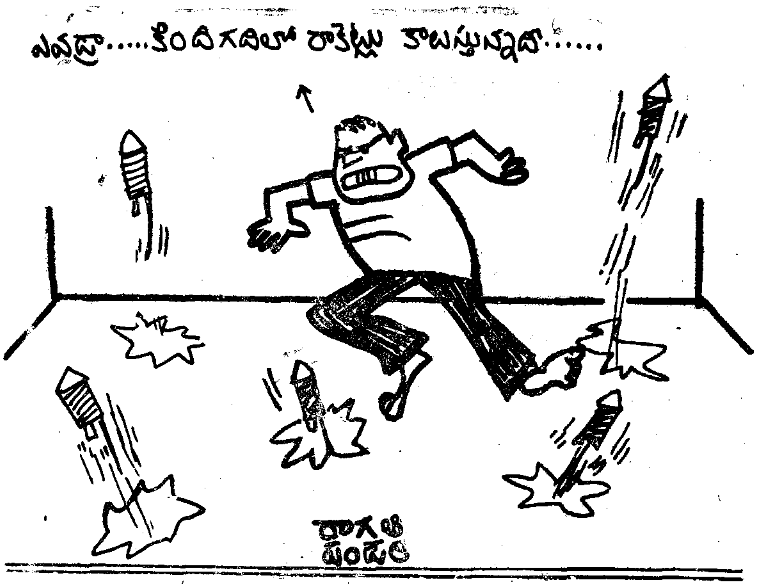

తెచ్చుకుని ఒక్కొక్క గిన్నె యిటికపొడితో తోమి కొత్తగా అప్పుడు కొనితెచ్చిన సామాను లాగా చేసింది. అదంతా చూసి కామాక్షమ్మ చిన్న నవ్వుతో—

"అవ్వగారు ఏ పని చేసినా ఆణిముత్యం లాగా చేస్తారు" అని అన్నది చెయ్యి కడుక్కుందికి బయటికి వచ్చిన మీనాక్షితో.

"అంతేకాదు వదినా! ఆ ఓపికకి మనం సిగ్గుపడాలి." అన్నది మీనాక్షి పైట చెంగుతో మూతి తుడుచుకుంటూ.

ఆ మెప్పులూ గొప్పలూ తన కక్కర లేదన్నట్టు అవ్వ మొగం అటుంచి యిటు తిప్పి—

'సరేగాని కామూ! పనిమనిషి ఎందుకు రాలేదో?' అని అదోలాగడిగింది.

'నిన్న సాయంకాలమే ఒంట్లో బాగా లేదట. ఎలాగో వచ్చి వెళదామని వచ్చానని అన్నది నాతో' అని అన్నది కామాక్షమ్మ.

'అయ్యో పాపం! ఇప్పుడెలా ఉందో! ఒకసారి చూసి వస్తాను. మనుమరాలిని ఉయ్యాలలో వేసి వెళ్తాను. కొంచెం చూస్తూ ఉండు. క్షణములో వస్తాను' అని అంట్లన్ని సర్ది వీధి కొసను ఒక పాకలో ఉన్న పని మనిషి యింటికి వెళ్ళింది అవ్వ.

పనిమనిషి నులక కుక్కి మంచంమీద బల్లిలాగా అంటుకుపోయి పడుకుని ఉన్నది. అవ్వ దగ్గరగా వెళ్ళి ఒంటిమీద చెయ్యి వేసింది. ఆ పిల్ల మెల్లగా కళ్లు విప్పి అవ్వని చూసి దండంపెట్టింది రెండుచేతులూ మెల్లగా మీదికెత్తి.

'అవ్వగోరూ వచ్చినారా! జొరం వచ్చిందమ్మా అద్దరేతిరి. నేవనేక ఇట్టా పడి ఉన్నాను' అన్నది చిన్న మూలుగుతో.

'సూరీ! డాక్టరుకి చూపించలేకపోయావా నీ మొగుడితో చెప్పి.'

'డబ్బుల్లేవమ్మా! డాకటేరుకేటి సూపిస్తాడు.'

'ఓసి నీ డబ్బులు బంగారంగానూ. నేను చూసుకుంటానే. నీ మొగుడేడీ?'

'పని కెళ్ళినాడు. రొండుజాములు కొత్తా వన్నాడు డబ్బులు మేస్త్రీనడిగి. ఎల్లకపోతే ఎలాగవుతాదమ్మా! మూతిమీదికి గంజినీలు ఎట్టాగొత్తాయి?'

'బాగానే ఉంది వాలకం. అయినా ఒళ్ళు యిలా మరిగిపోతూంది. ఇటూ అటూ ఉన్న వాళ్ళు ఎలా ఊరుకున్నావ్?....ఊఁ....భయ పడకు — నే నున్నానులే....'

అని అలా పోతూన్న రిక్షావాణ్ణి పిలిచి 'ఒరే అబ్బీ! ఆ రఘునాథయ్యరు లేడూ ఈ వీధి తూర్పుకొసని. డాక్టరురా! అక్కడికి వెళ్ళాలి. ఈ అమ్మిని రిక్షాలో కూర్చోబెట్టి నింపాదిగా తీసుకునిరా. నే నింతలో మా యింటికి వెళ్ళి వస్తాను అక్కడికి' అని సూరిని రిక్షాలో కూర్చుండబెట్టి 'భద్రం! భద్రం' అంటూ అవ్వ అడ్డదారిని యింటికి వచ్చి తన చందుగ పెట్టెలోంచి మూడు రూపాయలు తీసుకున్నది. వీధినబడి బిరబిరా డాక్టరింటికి వెళ్ళింది. సరిగ్గా ఆవేళకి రిక్షా అబ్బి వచ్చాడు. తన చెయ్యి ఊతం ఇచ్చి సూరిని మెల్లగా రిక్షాలోంచి దింపి చావడిలో

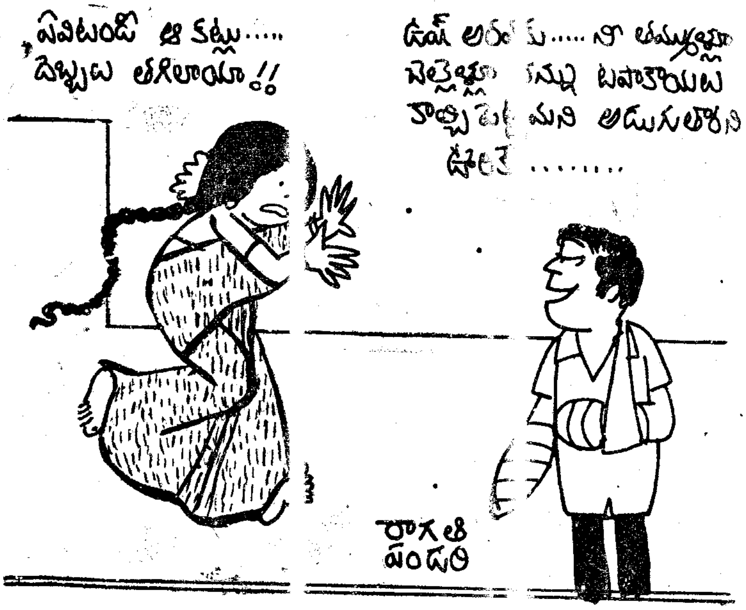

బల్లమీద కూర్చోబెట్టి బయటికి వచ్చి 'సమయానికి దేవుడులాగా మా సూరికి సాయమయావు. ఇంద ఈ అర్ధరూపాయి [illegible]కో' అని రిక్షావాడికి యిచ్చి పంపేసింది. తరవాత లోపలికి వెళ్ళి డాక్టరు టేబిల్ మీద రెండు రూపాయలుంచి—

'డాక్టరూ! ఇది మా పనిమనిషి సూరి. జ్వరం ముమ్మరంగా కాస్తూంది. దాని మొగుడు రాళ్ళతట్టలు మోసి నాలుగు రాళ్ళు సంపాయించుకుంటూ ఉంటాడు. వెళ్ళి పోతే గంజినీళ్ళు ఎలా వస్తాయి? ఇది యిలా పాకలో పడివుంది. మరి చూసే [illegible] లేదాయె. ఇవుగో! ఈ రూపాయలతో మంచి సూది మందు ఇచ్చి జ్వరం నిమ్మ[illegible]చెట్టు చెయ్యి. పున్నెం కట్టుకో! ఈ డబు[illegible] చాల దంటావా? నెలాఖరున నువ్వు [illegible]డిగేది యిస్తాను. ఇప్పుడు నా దగ్గర యింతే వుంది. ఏమంటావ్?' అని కచ్చితంగా అడిగిం[illegible].

రఘునాథయ్యర్‌కు అవ్వ సంగతి [illegible]లుసు. చిన్న నవ్వు నవ్వి—

'అవ్వగారూ! ఈ రెండు రూపా[illegible]యలూ మీ సూరికే ఇచ్చేయండి. బార్లీగి[illegible]జలూ, బత్తాయిపళ్ళూ, బన్నూ కొనుక్కో[illegible]మనండి. మందు నేను ఉచితంగానే యిస్తాను అని ఇంజక్షనిచ్చి 'ఏం భయంలేదు. మామూలు జ్వరమే. ఇదిగో యీ సీసాలో మందు మూడు పూటలకి. సాయంకాలానికి జ్వరం వదిలేస్తుంది. అయినా రేపంతా [illegible]న్నం మానేసి బార్లీ, బన్నూ తీసుకుంటే సరి' అని రూపాయలు [illegible]రిగి యిచ్చివేశాడు.

'నీ అవ[illegible] కడుపు చల్లగా నూరేళ్ళు వర్ధిల్లు. నీ కడ[illegible]పున పనసపండులాంటి కొడుకు పుట్టాలి.' అ[illegible]ది నవ్వుతూ అవ్వ రూపాయలు తీసుకు[illegible]టూ. డాక్టర్ నవ్వుతూ గది వైపు చూ[illegible].

అవ్వ అ[illegible]గే సూరిని బయటికి తీసుకుని వచ్చి 'అయ్యో! నా మతి మండా. రిక్షా అబ్బిని పం[illegible]వేశానే. సూరీ! నిన్ను మీ యింటికి ఎలా తీసుకువెళ్ళడం?' అని అంటూ వుండగా మొ[illegible]ట వచ్చిన రిక్షావాలా ప్రత్యక్షమయ్యాడు. అమ్మయ్య! బ్రతికిపోయామే. ఆ అబ్బే మ[illegible] వచ్చాడు. 'రా నాయనా! మా సూరిని వాళ్[illegible]టికి తీసుకునివెళ్ళరా! ఇంద అర్ధరూపా[illegible] తీసుకో!' అని సూరిని రిక్షా ఎక్కించింది. రిక్షా వెళ్ళాక అవ్వ బజారుకి వెళ్ళి ఇన్ని బ[illegible]గింజలూ, నాలుగు రొట్టెలూ, అరడజను బ[illegible]త్తాయిపళ్ళూ కొని ఒక సంచిలో వేసి యింటికి వచ్చింది. కుంపటి అంటించి బార్లీ జావ కా[illegible] ఒక పెద్ద ఫ్లాస్కులో పోసి పళ్ళూ, రొట్టె[illegible]లూ, ఫ్లాస్కూ పట్టుకుని సూరి గుడిసెకి వె[illegible]—

'అమ్మీ! ఇదిగో బార్లీ జావ కాచిపెట్టాను. ఇవుగో బత్తా[illegible]యిపళ్ళు. ఈ రొట్టెలు కాసింత కాల్చి తింటే [illegible]మంచిది. కావాలన్నపుడల్లా యీ జావ కొంచెం కొంచెం తాగుతూవుండు.' అని ఇంత జావ [illegible]క గ్లాసులో పోసి యిచ్చింది. సూరి అది తాగి రెండు చేతులూ నొసట జోడించి—

'అవ్వ గోరూ! మీ దయవల్ల బతికిపోయాను. మాయమ్మయినా ఇలా సెయ్యదు' అని కళ్ళంట నీరు కార్చింది. అవ్వ తన పైటకొంగుతో సూరి కళ్ళు తుడిచి వెన్ను రాస్తూ—

'చా! సూరీ! ఏమిటా మాటలు. నాకు కూతురే వుండి దానికి యీలాగే ఏదేనా వస్తే చెయ్యనా? వేడి తగ్గినట్టుందే. జ్వరం దిగజారింది. మంచి మందిచ్చాడే డాక్టరు. తిట్టితే కొట్టినట్టు మందు ఇలా పని చెయ్యాలి. కాని రేపు పనికి రాకుమా. ఎల్లుండి ఒంట్లో శక్తి చూసుకుని మరీ రా. నేను వస్తాను.' అని నడుంమీద చెయ్యివేసుకుని ఇల్లు చేరుకుంది.

అవ్వ అలా ఇంటి గుమ్మంలో కాలు పెట్టిందో లేదో 'అమ్మా!' అని ఒక పెద్ద కేక వినవచ్చింది. అది పిలుపు కాదు. ఆర్తనాదం. అవ్వకి ఏమీ తోచలేదు. నాలుగిళ్ళ మధ్యా నిల్చుంది. ఇటూ అటూ గాభరాగా చూపింది. ఇంటి యజమాని మేడమీంచి ఏమిటో గోల వినిపిస్తూంది. చట్టున మేడమెట్లమీంచి ప్రాకుతూన్నట్టు మీదికి వెళ్ళింది. నాలుగు భాగాల ఆడవాళ్ళూ బిక్కమొగాలతో, కరగిన కాటుక కళ్ళతో బల్లుల్లా గోడలకంటుకుని నిల్చున్నారు.

'ఇంటి యజమానురాలు యాత్రకు వెళ్ళిందిగా పోయిన వారం....' అని కామాక్షి మెల్లగా అన్నది అవ్వతో.

'అవును. అయితే....' అన్నది అవ్వ.

'కావేరిలో స్నానానికి వెళ్ళి కాలుజారి పడిపోయి మరణించిందని ఆ ఊరిలో వున్న చుట్టం ఈమె కొడుకుకి తంతి యిచ్చాడు.' అన్నది కామాక్షి.

'శివశివా! ఎంత ఘోరం....' అని అంత గుండెదిట్టంగల అవ్వ కూడా కుప్పగా నేల మీద కూలిపోయింది.

* * *

మధుర మండలములో ఒక మారుమూల కుగ్రామం. ఆ గ్రామములో ఒకే ఒక బ్రాహ్మణ కుటుంబం. ఆలుమగలు ఇద్దరే ఆ కుటుంబం జనాభా. ఇద్దరికీ యిక సంతతి కలిగే ఆస్కారం లేదన్న వయస్సు. ఒక శుక్రవారంనాడు పొద్దుపొడిచేవేళ. ఆ ఇంటి ఇల్లాలు ముంగిట కల్లాపుజల్లి ముచ్చటగా ముగ్గులుపెట్టి ముంజూరుకి మామిడాకు దోపి

వంచలోకి వెళ్ళింది. 'భిక్షాం దేహి!' అనే కేక విని వెనుదిరిగి చూసింది. ముసలిముద్ద. మూరెడు గడ్డం. గుండెలమీద వ్రేలాడు తూంది మెడలో పింజామర కట్టుకున్నట్టు. జీబుజటా కిరీటం తలపై. చినిన కావిరంగు అంగరకా మడమలకు తగులుతోంది. సీమ కొబ్బరిచిప్ప పట్టుకుని ఒక సన్న్యాసి నిల్చు న్నాడు.

ఇల్లాలు సరసరా లోపలికి వెళ్ళి భర్తతో చెప్పింది. ఆయన వచ్చి సన్న్యాసికి మ్రొక్కి-

'స్వామీ! ఇంత ప్రొద్దుటే అన్నంపెట్టడం కష్టం కదా! ఒక్క అరగంట ఓపికపట్టి దయ చేస్తే యింత వండి సమర్పిస్తాము. ఏమి సెలవు?' అని దోసిలి వట్టి వినయంగా అన్నాడు.

'సరే. అరగంటలో వస్తాను' అని ఆ సన్న్యాసి ఆమడకొక అడుగువేస్తూ వెళ్ళి పోయాడు.

ఆ ఇల్లాలు నూతి దగ్గరే స్నానంచేసి తడి బట్టతో తలపిడప పెట్టుకుని గబగబా నిప్పు చేసి పాకం చేసింది.

'సరిగా అరగంట అయింది. వచ్చాడు సన్న్యాసి. దంపతులు భక్తితో అరిటాకువేసి పదార్థాలు వడ్డించారు. ఆయన తృప్తిగా భుజించి త్రేన్చి.'

'అన్నపూర్ణాదేవివమ్మా నువ్వు. ఇంత స్వల్పకాలములో ఎంత శుచిగా రుచిగా వండి వడ్డించావుతల్లీ! నీ కడుపు చల్లగా పరోపకార నిరతులైన కూతుర్ని కను'

అని దీవించి వెళ్ళిపోయాడు. ఆ సన్న్యాసి దీవన విని ఆల్మగలు చిరునవ్వు మొగాలతో ఒకరి నొకరు చూచుకున్నారు

ఆనాటికి పది నెలలనాడు. ఆ యింట నట్టింట తొట్టెలో ఆడపిల్ల తల్లిపాలు త్రాగి నిర్విచారంగా నిద్రపోతూంది

అర్ధరాత్రి యజమాని గాఢ నిద్రలో వున్నాడు. ప్రక్కనే బారెడు ఆకారంలో నులక మంచముపై ఒత్తుగా పరిచిన మెత్తని బొంత మీద పసిపాపా, పచ్చి పుంటాలూ నిద్ర పోతూన్నారు. 'చిత్తం! చిత్తం! అదృష్ట వంతుణ్ణి' అని గట్టిగానే అంటూ అటుంచి ఇటు ఒత్తిగిల్లాడా యజమాని. ఆ మాటలకు తెలివి వచ్చి యిల్లాలు లేచింది.

'ఏమండీ! పలవరిస్తున్నారా?' అని మగనిని తట్టింది. భర్త లేచి కళ్ళు నులుముకుంటూ.

'ఏమిటే పలవరింతా? లేదే...కాదు కాదు.

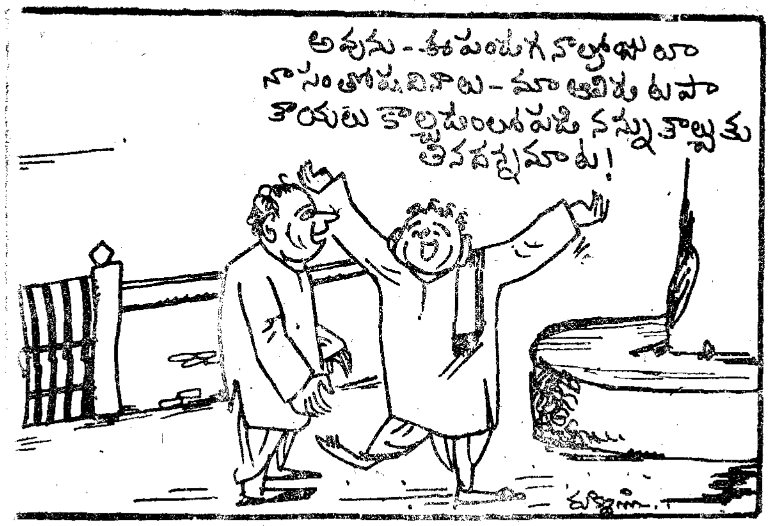

ఉండండు ఏదో కల....'అని కళ్ళు తెరిచి యిటు అటూ తేరిపార చూసి.

'అవును కల. పది నెలల క్రితం ఒకనాడు ప్రొద్దుటే ఒక సన్న్యాసి వండి వడ్డించావు కదూ! ఆయనే మనకి యీబిడ్డగా పుట్టాడట!'

'అలాగా!' అని ఆ ఇల్లాలు ఆశ్చర్యంగా తంటి పావను తేరి చూసింది. నిద్రలోనే ఆ పాల పాప చిరునవ్వు ఆముదపు దీపం వెలుగులో పెదవులమీద చిగురాకులపై చిరు మల్లెపువ్వులాగా మెరిసింది.

* * *

ఆ సంవత్సరం మధుర మండలం దుర్భిక్షంవల్ల చిందరవందర అయిపోయింది. పరదేశి పిల్లనీ ఇల్లాలినీ వెంటబెట్టుకుని యజమాని కృష్ణా మండలానికి వలసరాక తప్పింది కాదు అప్పటికే వయస్సు మీరిపోయింది. సరిగా నిద్రాహారాలు లేక ఆల్మగలు చిక్కి చక్కి లాలయిపోయారు. దైవం కాస్త అను గ్రహించినందువల్ల ఒక పురోహితుడి కొడుకుకి పిల్లనిచ్చి కన్నెచెర విడిపించి తరించామనుకున్నారు. నాగవల్లి వెళ్ళిన మర్నాడు. యజమాని కాలుజారి కృష్ణలో మునిగిపోయాడు. ఆ దుర్వార్త వినీ వినడమే తడవు ఆ యిల్లాలు కూర్చున్న చోటనే ప్రాణం వదిలేసింది.

కాలం గిర్రున తిరిగింది. ఉత్సాహ వంతులైన యువకులు ప్రభుభక్తి పరాయణులై యుద్ధములో ముందంజవేస్తూన్న రోజులవి.

కడుకుపుట్టిన మూణ్నెల్లకి ఆ అమ్మాయిని అలా వదిలేసి యుద్ధానికి వెళ్ళిపోయాడు పురో హితుడి కొడుకు. ఇక తనగతి ఏమిటో తోచ లేదు. ఆ ఊళ్ళో బ్రతకడానికి ఆస్కారం లేదు. పెళ్ళికాకముందు ముద్దుగా గౌరీ! అని పిల్చే అత్తగారు ఇప్పుడు మొగంమీద నిప్పులు పోస్తున్నట్టు చూస్తూ ఇంటికి శని దేవత దాపరించిందని ఆడిపోస్తున్నారు.

ఒకనాటి అర్ధమరేయి కట్టుగుడ్డతో గౌరి పిల్లవాణ్ని చంకనెత్తుకుని మజిలీలు చేసు కుంటూ కాళహస్తి క్షేత్రానికి చేరుకుంది నానాయాతనలూపడి. పసికందును పెంచడానికి ఆ తల్లి పడిన కష్టాలు భగవంతుడికే యెరుక. యాయవారం చేసినా బ్రతుకు గడవడం కష్టమైపోతూంది. ఒక్కొక్కనాడు పస్తు బత్తెం పుల్ల వెలుగు ఎలాగో పెంచి కొడుకుని పెద్దవాణ్ని చేసింది. వారినీ వీరినీ ముష్టి అడిగి చదువు చెప్పించింది. వాళ్ళ కాళ్లూ వీళ్ళ కాళ్లూ పట్టుకుని వారి దయాధర్మ భిక్షతో కాలేజీ చదువు కూడా పూర్తి చేయించి పట్టా తెప్పిం చింది. ఈ కాలేజీ చదువుకోసం పవిత్రమైన శ్రీ కాళహస్తి క్షేత్రం విడిచి మద్రాసు మహా నగరంలో కాలు పెట్టవలసి వచ్చింది. ఫలితం దక్కినందువల్ల సంతోషంగా గౌరి నిట్టూర్పు విడిచింది.

ఆ కాలేజీలోనే శర్మ ఇంగ్లీషు ట్యూటరుగా నౌకరీ సంపాదించాడు. తెలివైన బుర్ర. చరచరా పైకి వచ్చాడు. తన తండ్రిపేరులో కొడుకుని శర్మా! అని ఆప్యాయంగా పిలు స్తుంది. అసలు పేరు వెంకట్రావు.

గౌరి గౌరమ్మ అయింది. నిర్భాగ్యురాలు తల్లి కొడుకుని ఎన్ని కష్టాలుపడి పెంచు తుందో అనే ప్రశ్నకి నిండు సాక్ష్యంగా

గౌరమ్మ జీవితం. ఆనాడు మొదటి ల జీతం తెచ్చి కొడుకు తల్లిముందు ఉంచి లవంచి ఆమె పాదాలకు నమస్కరించాడు. గౌరమ్మ కన్నీళ్ళతో కొడుకు తల తడిపివేసి మెత్తగా నిమిరి ఏదో దీవించింది. ఆమె ండెల్లో ఏమి మెదిలిందో పాపం!....

* *

రాజభవనంలాంటి ఆ యింటి ఆ రణలో ఒక భాగములో శర్మ కాపురం. క పివచ్చే రోజులువస్తే అంతా సవ్యంగా జరిగి పోతుంది. రూపురేఖలు ఎలాగున్న శర్మ ప్రతిభాశాలి. చక్కని చుక్కలాంటి అమ్మా యితో సలక్షణంగా వివాహమయింది చిలకా గోరింకల్లాగా నట్టింట తిరుగుతూన్న డుకునీ కోడల్నీ చూసి మురిసిపోతూ వాళ్ళు యటికి వెళ్ళాక పొద్దుకెదురుగా నిల్చి రెండు చేతులూ జోడించి మ్రొక్కుతూ ఉంటుంది.

అనుకూలవతి అయిన యిల్లాలి శర్మ కులాసాగా కాలక్షేపం చేస్తున్నాడు. ఇద్దరు పిల్లల తండ్రి అయాడు. మళ్ళీ ప్పుడు ఆడపిల్ల. వరస కానుపు. పెద్దది డపిల్ల, తరువాత కొడుకు.

ఆనాడు శనివారం. మధ్యాహ్నం రెండు గంటలు కాగానే కాలేజీ పని ముగించుకుని శర్మ యింటికి వచ్చాడు. ప్రముఖ దినపత్రికా కార్యాలయములో పనిచేస్తూన్న భార్య వెంకట లక్ష్మికి ఆనాడు సెలవుదినం.

ఇంటి యజమాని మేడ అంతా ఆర్తనాద ముతో ఘూర్ణిల్లుతూంది. సైకిలు పంచలో పడేసి శర్మ గోపలకు వెళ్ళి చూశాడు. భార్యా. పెద్దపిల్లలిద్దరూ కనిపించలేదు. బయటికి వచ్చాడు. ఏదో కడుపులో బాధ!

అత్తా! అని ఆక్రందిస్తూన్న భార్య గొంతు విన్నాడు. మేడమీంచి వస్తూందా ధ్వని. వెర్రిగా మేడమెట్లమీంచి పరుగెత్తుతూన్నట్టు మీదికి వెళ్ళాడు. అప్పటికప్పుడే గుండెజబ్బు స్పెషలిస్టు నీలకంఠం, వైద్యశిరోమణి రఘు నాథయ్యరూ, పనిమనుషులూ, నాలుగిళ్ళ ఆడవాళ్ళూ, పిల్లలూ గుమిగూడి ఉన్నారు. అందరి మొఖాలు ఆశ్చర్య విషాదాల కలగలు పుగా ఉన్నాయి.

'అమ్మా! అని ఒక్కకేకవేసి శర్మ మూర్ఛపోయాడు....

మర్నాడు ప్రొద్దుట ఏడుగంటలవేళ. అపరం చేయించే సుబ్బావధానులూ, అతని అనుచరులూ వచ్చారు. కామాక్షమ్మ భర్తా, రోహిణీనందనం దగ్గరుండి తంతు అంతా యథావిధిగా జరిపించారు.

అవ్వ అంతిమయాత్ర జరుగుతూన్నపుడు జనం బారులుతీరి రాచబాటకి ఈవలా ఆవలా నిల్చుండి పుష్పవర్షం కురిశారు. ఆ పేటలో ఉన్న ఆడా, మగా, శిశువులూ ఆనాడు శోక మూర్తులై పోయారు. వారంతా ఏదో విధంగా అవ్వ సహాయ సానుభూతులు అనుభవించిన వారే.

'ఇంత పరోపకారనిరతురాలు ఇక పుట్ట బోదు.' అని ఏక కంఠంగ కీర్తించారు. పొద్దుటే లేచి తులసిమొక్కకి నీళ్ళుపోసి సూర్యభగవానుడికి మ్రొక్కుచెల్లించే వారం దరూ అవ్వకి శ్రద్ధాంజలి సమర్పిస్తూనే వున్నారు.

అంతా అయి అక్కణ్ణించి తిరిగి విషాద మూర్తిగా వచ్చిన శర్మదగ్గరకు కొడుకువచ్చి,

'నాన్నా! అవ్వ యేదీ?' అని బిక్క మొగంతో అడిగాడు.

పసివాడు పాపం! వాడికేమి తెలుసు జీవిత రహస్యం! ***

Quality Cher icals for variors Industries

Availal 'e with :—

NATIONAL AGENCIES

21, MOZAM ZAHI MARKET,

HYDERABAD - 1.

Grams : SC IENTIFICS **Phone : 52898**

Also available with us entire ranged **Laboratory - Requisites**

Like BDM, SM, EMERCK, PFIZER,

Laborator y Chemicals:

'CORNING' GLASSWARE

'WHATMAN' FILTER PAPER etc.; etc.